

Домбровський Я. С.

студент 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ АДВОКАТІВ

В Україні як демократичній, правовій державі важливу роль у забезпеченні реалізації, захисту та охорони прав і свобод людини і громадянина відведено праву особи на правову допомогу, закріпленому ст. 59 Конституції України. Для забезпечення реалізації права особи на правову допомогу в Україні діє адвокатура.

Важливим інструментом законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність, який має забезпечити надання правової допомоги на належному професійному рівні, є інститут дисциплінарної відповідальності адвоката, який регламентовано розділом VI Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність». Адже вчинення адвокатом дисциплінарного проступку підриває авторитет адвокатури як правозахисного інституту та унеможливає виконання нею основного завдання — забезпечення права на захист, представництва та надання інших видів правової допомоги. Тому до адвокатів, які порушують положення законодавства, що регулює правові засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні, присягу адвоката України чи правила адвокатської етики, повинні застосовуватись заходи дисциплінарного впливу.

Підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності є вчинення ним дисциплінарного проступку, а саме: порушення вимог несумісності, присяги адвоката України чи правил адвокатської етики, розголошення адвокатської таємниці або вчинення дій, що призвели до її розголошення, а також невиконання або неналежне виконання своїх професійних обов'язків, невиконання рішень органів адвокатського самоврядування, порушення інших обов'язків адвоката, передбачених Законом.

Відповідно до ч. 1 ст. 35 Закону за вчинення дисциплінарного проступку до адвоката може бути застосовано одне з таких дисциплінарних стягнень: 1) попередження; 2) зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року; 3) позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю з наступним виключенням з Єдиного реєстру адвокатів України — для адвокатів України, виключення з Єдиного реєстру адвокатів України — для адвокатів іноземних держав.

Але чи достатньо ефективними для виховання і попередження їх повторного вчинення адвокатами є закріплені законодавством України види дисциплінарних стягнень? Для з'ясування цього питання охарактеризуємо кожне з них. Першим і найбільш лояльним до адвоката є попередження. Відмітимо, що застосування такого виду дисциплінарного стягнення є приводом для адвоката серйозно замислитися над тим, що сталося, проаналізувати свій вчинок, раз і назавжди відмовитися від легковажності, від переоцінки власних можливостей, навчитися жорсткій і вибагливій самодисциплінованості.

Хоча науковці звертають увагу на негативні наслідки застосування такого виду дисциплінарного стягнення як зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на строк від одного місяця до одного року (відсторонення адвокатів на певний період від напрацьованої практики, що тягне за собою відмову від уже укладених угод і втрату набутого іміджу та зв'язків), але це несуттєво впливає на фінансове положення адвокатів, право на заняття адвокатською діяльністю яких зупинено. Це пояснюється тим, що більшість адвокатів не мають вузької спеціалізації, тому надають правову допомогу не

лише у кримінальному провадженні, а й адміністративному, господарському, цивільному тощо. А як відомо, процесуальні кодекси, крім Кримінального процесуального кодексу України (далі — КПК України) (5, ч. 1 ст. 45), що регулюють зазначені види судочинства, передбачають участь у справі представника, яким не обов'язково має бути адвокат. Тому адвокат, стосовно якого

прийнято рішення про накладення дисциплінарного стягнення у вигляді зупинення права на заняття адвокатською діяльністю на певний період, фактично позбавляється права лише на участь у кримінальному судочинстві, а для участі в інших, навіть із накладенням такого виду дисциплінарного стягнення, перешкод не виникає.

Щодо третього виду дисциплінарного стягнення, то відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 32 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» у разі накладення на адвоката дисциплінарного стягнення у вигляді позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю адвокатська діяльність припиняється, свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю анулюється, а адвокат підлягає виключенню з Єдиного реєстру адвокатів України. Якщо ж це був адвокат іноземної держави, який здійснював адвокатську діяльність на території України, то його виключають з Єдиного реєстру адвокатів України.

Водночас, як зазначалось раніше, така особа може надавати правову допомогу в якості представника. Відмінність цього дисциплінарного стягнення від попереднього полягає в тому, що в цьому випадку не в рішенні кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури, а в Законі чітко визначено строк, після закінчення якого особа може повторно претендувати на набуття статусу адвоката. Так, ч. 6 ст. 32 Закону закріплено, що особа, стосовно якої прийнято рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю з цієї підстави може звернутися до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури із заявою про допуск до складення кваліфікаційного іспиту не раніше ніж через два роки з дня прийняття рішення про припинення права на заняття адвокатською діяльністю.

Таким чином, вітчизняне законодавство ніби закріпило і види дисциплінарних стягнень, і підстави для їх застосування (перелік дисциплінарних проступків) та порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності, але насправді адвокати не дуже потерпають від накладення цих стягнень. Саме тому необхідним є доопрацювання системи дисциплінарних стягнень шляхом доповнення її новими, більш дієвими та ефективними видами стягнень. Останні мають бути гуманними та відповідати вчиненому проступку.